

Pròleg

De la comunitat jueva a la Cervera medieval se n'han escrit força línies, tal com veureu en la bibliografia raonada que tanca aquest volum. Tot i això, el monogràfic que ara us presentem esdevé un estudi, segurament no definitiu (les recerques sempre són obertes a noves aportacions), però sí crucial i, m'atreveixo a dir, estratègic. I ho és per diferents motius.

D'una banda, per la ingent tasca de documentació i anàlisi que els diferents autors d'aquest treball han dut a terme i que serveix per consolidar conceptes ja coneguts, però també, i sobretot, per aportar llum nova sobre aquest col·lectiu, sobre la seva organització, la seva incidència dins la ciutat, els temps de convivència i els conflictes generats.

D'altra banda, perquè tota aquesta informació arriba a dibuixar un veritable retrat, polièdric, complex però molt aproximat, de com era i com vivia una comunitat jueva amb un pes ben concret i determinant per a Cervera. Podem dir, doncs, que la lectura d'aquests estudis permet reconstruir la vida jueva medieval i, per tant, aconseguir dos objectius difícils i, representen la meua idea inicial, estratègics. En primer lloc, situa Cervera no com un fet local, sinó com un cas d'estudi global de la història dels jueus catalans a l'edat mitjana, i en segon lloc, és capaç de transcendir la lectura merament històrica per atorgar-li una nova perspectiva, podríem dir, més etnogràfica, que posa l'atenció en la quotidianitat, en les formes de vida i de relacionar-se, en el pensament i, també, en la imatge, creada i projectada generació a generació, que va pesar sobre els jueus.

Però encara podem ressenyar un motiu més que justifica l'oportunitat i rellevància d'aquest treball i que té a veure amb la voluntat de recuperació patrimonial des del rigor científic i la coherència. Sovint hem vist que la necessitat «turística» d'oferir recursos culturals per potenciar nous nodes ha provocat actuacions arriscades, molt més basades en l'aprofitament precipitat del creixent interès per la cultura sefardita arreu de l'Estat que no pas en polítiques meditades i fonamentades en la recerca i el coneixement previ.

La gestió del patrimoni ha de començar sempre per la recerca. Com millor i més acurada sigui, més bons resultats obtindrem en la seva aplicabilitat. Només el coneixement, des d'òptiques diverses i com a resultat de l'anàlisi de la documentació i de les restes materials conservades, pot donar-nos eines per elaborar propostes patrimonials interessants, innovadores i accessibles.

De fet, els museus i altres gestors patrimonials necessitem, reclamem i liderem recerques sobre les col·leccions i el patrimoni material i immaterial del nostre territori, entenent-les com la matèria primera que ens ha de permetre avançar en la difusió i en l'oferta cultural.

Així doncs, i en aquest context, el present volum esdevé l'eina necessària i imprescindible per començar a treballar en noves accions de recuperació i difusió del patrimoni jueu medieval de la ciutat. Ara sí que estem preparats per crear nous recursos culturals que ens ajudin a conèixer la ciutat, les comunitats que hi van viure, com es van organitzar, on vivien i com es relacionaven entre si. Podem intuir, també, els canvis urbanístics, econòmics, socials i mentals succeïts al llarg dels temps i com van afectar el desenvolupament de la comunitat jueva de la Cervera medieval, que és, també, la comunitat jueva catalana d'aquest període històric. En definitiva, un treball essencial que transita des d'allò que és tangi-